

І.В. Івашкевич

Natasha1273@ukr.net

Функціональний підхід до визначення змісту та структури професійної компетентності майбутніх юристів

Ivashkevych I.V. A functional approach to the content and the structure of the professional competence of future lawyers / I.V. Ivashkevych // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 32. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 167–180.

І.В. Івашкевич. Функціональний підхід до визначення змісту та структури професійної компетентності майбутніх юристів. У статті виокремлено структурні компоненти професійної компетентності фахівців різних сфер діяльності в парадигмі функціонального психологічного підходу. Запропоновано власне визначення професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, розкрито її структуру тощо. Зазначено, що професійна компетентність юриста складається із таких компонентів: 1) мотиваційно-цільовий компонент; 2) когнітивний компонент; 3) соціальний компонент; 4) аксіологічний компонент; 5) аутопсихологічний компонент.

У статті охарактеризовано структуру мотиваційно-цільового компонента професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, який включає: мотивацію виконання юридичної діяльності; мотивацію досягнення успіху; здатність ставити цілі власної діяльності та їх досягати; професійне самовизначення, що є критерієм здійснення успішної професійної діяльності; професійну спрямованість як психологічну орієнтацію студента на професійну діяльність, що включає змістову та мотиваційну сторони; професійну готовність як стан студента, який характеризується науково-теоретичною, психологічною, юридичною, фізичною готовністю тощо.

Визначено, що когнітивний компонент професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності передбачає сформованість у людини знань, умінь і навичок, професійно значущого досвіду тощо, а також висвітлює розвиток здатності спеціаліста до використання цих знань, умінь і навичок, фреймів професійно значущого досвіду на практиці.

Зазначено, що до структури соціального компонента професійної компетентності юриста належать комунікативна компетентність, емоційно-експресивні особливості особистості та моторно-вольові якості

фахівця. Визначено, що базовими підструктурними елементами аутопсихологічного компонента є професійне самовизначення та самоактуалізація юриста, які в загальному вигляді можуть бути описані як тривалий процес розвитку ставлення людини до своєї професії і до самого себе як (потенційного або реального) суб'єкта професійної діяльності або професіонала.

Ключові слова: професійна компетентність, мотиваційно-цільовий компонент, когнітивний компонент, соціальний компонент, аксіологічний компонент, аутопсихологічний компонент.

І.В. Івашкевич. Функциональный подход к определению содержания и структуры профессиональной компетентности будущих юристов. В статье выделены структурные компоненты профессиональной компетентности специалистов различных сфер деятельности в парадигме функционального психологического подхода. Предложено собственное определение профессиональной компетентности специалиста юридической сферы деятельности, раскрыто её структуру. Указано, что профессиональная компетентность юриста состоит из следующих компонентов: 1) мотивационно-целевого компонента; 2) когнитивного компонента; 3) социального компонента; 4) аксиологического компонента; 5) аутопсихологического компонента.

В статье предложена характеристика структуры мотивационно-целевого компонента профессиональной компетентности специалиста юридической сферы деятельности. Данный компонент состоит из: мотивации выполнения юридической деятельности; мотивации достижения успеха; способности формулировать цели своей деятельности и их достигать; профессионального самоопределения, которое является критерием осуществления успешной профессиональной деятельности; профессиональной направленности как психологической ориентации студента на исполнение собственной профессиональной деятельности, которая состоит из содержательного и мотивационного аспектов; профессиональной готовности как состояния студента, которое характеризуется научно-теоретической, психологической, юридической, физической готовностью.

Было показано, что когнитивный компонент профессиональной компетентности специалиста юридической сферы деятельности предполагает наличие у человека знаний, умений и навыков, профессионально значимого опыта, а также определяет развитие способности специалиста к использованию этих знаний, умений и навыков, фреймов профессионально значимого опыта на практике.

Подчёркнуто, что в структуру социального компонента профессиональной компетентности юриста включены коммуникативная компетентность, эмоционально-экспрессивные особенности личности и моторно-волевые качества специалиста. При этом базовыми подструктурными элементами аутопсихологического компонента являются профессиональное самоопределение и самоактуализация юриста,

которые в общем виде могут быть описаны как достаточно длительный процесс развития отношения человека к своей профессии и к самому себе как потенциального или реального субъекта профессиональной деятельности или как к профессионалу.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, мотивационно-целевой компонент, когнитивный компонент, социальный компонент, аксиологический компонент, аутопсихологический компонент.

Постановка проблеми. Професійна компетентність майбутніх юристів, насамперед, представляє собою сукупність набутих вмінь, навичок, здобутих у процесі навчання загальних та спеціальних знань. Але нагальними також є питання особистісного ставлення до обраної професії, об'єктивного та суб'єктивного усвідомлення відповідності її базовим критеріям. Недостатньо дослідженими залишаються питання психологічних умов та чинників становлення професійної компетентності у студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів.

На жаль, питання структури професійної компетентності юристів, а також психологічних особливостей становлення професійної компетентності майбутніх юристів не було предметом спеціальних, в тому числі – емпіричних – досліджень. Отже, зважаючи на існуючі теоретичні та практичні передумови вивчення даної проблеми, виникає суттєва необхідність її спеціального аналізу як в теоретичному, так і в експериментальному плані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій царині досить багато праць присвячено проблемам професійної компетентності та питанням підготовки юристів у ВНЗ. Серед них – праці відомих психологів, педагогів та юристів (Л.М.Мітіна, Г.К.Селевко, В.О.Сластьонін, М.А.Чошанов). Також було вивчено та досліджено проблеми формування професійної культури майбутніх юристів (А.В.Хуторської), визначено соціально-психологічні чинники становлення комунікативної культури майбутнього юриста в процесі професійної підготовки (М.Є.Бершадський), а також є досліджено проблематику формування психологічної готовності майбутніх юристів до професійної діяльності (В.О.Сластьонін).

Одним із найбільш ґрунтовних психологічних підходів до визначення змісту та структури професійної компетентності майбутніх юристів є функціональний. Зокрема, прихильники функціонального підходу, розглядаючи професійну компетентність як результат опанування індивідом знаннями, уміннями і навичками, що забезпечує необхідний рівень розв'язання проблем професійної діяльності, виділяють специфічні компоненти

професійної компетентності. Так, до її структури відносять наступні компоненти: прагматичність, адекватність завданням діяльності, специфічність, лаконічність, функціональна деформація, що виявляється в порушенні неупередженого відображення об'єкта через акцентуацію в ньому окремих характеристик [4; 6; 10]. Хоча, знову ж таки, якщо говорити про професійну компетентність майбутніх юристів, то ця проблема є недослідженою в психології, в цілому, та в парадигмі функціонального підходу, зокрема. Отже, зважаючи на актуальність даної проблеми, **завданнями** нашої статті є:

1. Виокремити структурні компоненти професійної компетентності фахівців різних сфер діяльності в парадигмі функціонального психологічного підходу.

2. Запропонувати власне визначення професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, розкрити її структуру тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. У парадигмі функціонального психологічного підходу професійну компетентність у вигляді сукупності функціональних компонентів пропонує О.І.Мичко:

- концептуальна компетенція, яка передбачає розуміння теоретичних засад професії;
- технічна компетенція, що є здатністю особистості опанувати базовими професійними навичками;
- інтегративна компетенція, що полягає в здатності пов'язувати теорію і практику;
- адаптивна компетенція, яка полягає в умінні передбачити і підготуватися до будь-яких змін у професійній діяльності;
- міжособистісна компетенція, що передбачає уміння ефективно спілкуватися [5, с. 32–35].

Займаючись проблемою суб'єктивних властивостей особистості фахівця, Н.В.Кузьміна та представники її наукової школи (А.К.Маркова, С.В.Кондратьєва, Л.М.Мітіна та інші) виділяють такі компоненти професійної компетентності, як: професійна і педагогічна компетенції, соціально-психологічна, диференційно-психологічна, аутопсихологічна компетенції тощо [4, с. 35].

Цікавими є дослідження, проведені А.Р.Нікіфоровим, в яких пропонується структура професійної компетентності суб'єктів політики. Науковець виокремлює три базові складові цієї структури: 1) індивідуальна – пов'язана з проявами індивіда як представника біологічного виду *homo sapiens*; 2) особистісна –

пов'язана з проявами цього ж суб'єкта з точки зору соціальної ідентичності, тобто, носія соціальних норм, моральних та інших цінностей і стосунків, певної картини світу, самоставлення і власної світоглядної позиції; 3) акмеологічна – чітко пов'язана з характеристиками, що виявляються у власній професійній діяльності [8, с. 54].

На нашу думку, виокремлені А.Р.Нікіфоровим структурні компоненти суб'єктності особистості, безперечно, характеризують професійну компетентність людини, але, на жаль, цілковито не охоплюють такий складний у психологічному плані феномен, як професійна компетентність фахівця політичної сфери діяльності.

Вивчаючи особливості формування професійної компетентності випускника вищого військового навчального закладу, В.В.Неїжмак пропонує власну структуру професійної компетентності військового. Отже, складовими професійної компетентності військового є: діяльнісна й особистісна, що відповідають основним характеристикам праці командира як вихователя та людини. Особистісна складова випускника, зазначає В.В.Неїжмак, є домінуючим чинником праці офіцера, що визначає його професійну позицію у професійній діяльності та виявляється в умінні застосовувати свої комунікативні здібності. Діяльнісна складова професійної компетентності – це, так звана, «технологія» здійснення військової діяльності, а особистісна – це ціннісні орієнтації, ідеали, внутрішні смисли військового. Отже, діяльнісна складова професійної компетентності військового фахівця включає когнітивні компоненти, а саме: військово-професійні знання, військово-професійні вміння, військово-професійні навички [7, с. 122–124].

Ці якості є, з одного боку, психологічними передумовами (без них важко стати командиром), а з другого – новоутвореннями (вони розвиваються і збагачуються в процесі служби випускника). Так, особистісна складова професійної компетентності військового фахівця вміщує такі компоненти: професійна самосвідомість, індивідуальний стиль діяльності і спілкування; творчий потенціал тощо.

На підставі цього В.В.Неїжмак робить висновок, що професійно-компетентним є такий випускник військового закладу, який на досить високому рівні реалізує діяльнісну та особистісну складові професійної компетентності [7, с. 124].

Також, займаючись проблемою управління формуванням професійної компетентності майбутніх офіцерів, О.М.Протасов

розуміє компетентність як базову, інтегральну якість особистості професіонала; компетентність розглядається як результат професійної підготовки особистості у вузі, що включає професійне становлення, професійне навчання, професійне виховання; рівень сформованості компетентності визначається змістом і структурою освітнього процесу вузу, так само як зміст і структура освітнього процесу залежать від того, що розуміється під компетентністю випускника [10, с. 116].

Авторську структуру професійної компетентності фахівця пропонує О.І.Дубровіна. На думку дослідниці, компетентність складається з індивідуальних характеристик людини: інтереси і потреби особистості, – характеристики спілкування; характеристики, що визначають успіх індивіда у соціальній та професійній сферах, в контексті розв'язання суб'єктом життєвих проблем [2, с. 129].

Структуру професійної компетентності бортпровідника описує З.І.Гринько. Науковець вважає, що до структури професійної компетентності входять три компоненти: змістовий, технологічний і особистісний, де змістовий припускає знання з дисциплін, технологічний – вміння та навички професійної діяльності. Професійна компетентність бортпровідника розглядається в дослідженнях З.І. Гринько як інтегративне багаторівневе особистісне утворення, що включає такі суттєві характеристики, як комунікативність, готовність мати справу з нетрадиційними обставинами, стресостійкість, толерантність, розвинений самоконтроль, заснований на позитивних мотивах вибору професії, сукупність системних знань, умінь і навичок, практичного досвіду, здатність до відрефлексування діяльності, діалогу культур, що виражаються в теоретичній та практичній готовності і здатності фахівця до ефективної реалізації професійної діяльності.

У дослідженнях З.І. Гринько виділено види професійної компетентності бортпровідника і виокремлені відповідні їм системи знань, умінь і навичок: міжкультурна система (знання іноземної мови, мовного етикету, етнічна толерантність, етнокультурна сензитивність та інші), соціокультурна система (статусно-рольові взаємостосунки, навички поведінки), комунікативна система (навички ефективної комунікації, у тому числі – в нестандартних комунікативних процесах, наприклад, переговори з терористами), екстремальна система (навички поведінки в ситуаціях підвищеної небезпеки, навички саморегуляції та інші), інформаційна система (знання в галузі спеціальних дисциплін, напри-

клад, конструкції повітряного судна, першої медичної допомоги, правил проведення аварійно-рятувальних робіт та інші) [1, с. 93–94].

Прихильником функціонального підходу до визначення сутності професійної компетентності майбутнього менеджера освіти можна вважати Д.М.Недбаєва. Так, науковець розглядає зміст професійної компетентності менеджера освіти, який конкретизується через виділення його основних функцій. До них віднесено: рефлексія кола посадових обов'язків, участь в організації та управлінні освітнім процесом; створення умов для ефективної діяльності його суб'єктів, їх соціально-правове, організаційне і матеріальне забезпечення [6, с. 232].

Займаючись вивченням проблеми розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю у Німеччині, Л.І. Отроценко запропонувала структуру професійної компетентності, яка вміщує такі компоненти: фаховий, соціальний, методичний, інтеркультурологічний, медійний та особистісний, а також професійно важливі якості, якими має володіти компетентний фахівець у глобальному просторі. Необхідними якостями компетентного фахівця у галузі міжнародної економіки німецькі педагоги вважають: глобальне, аналітичне мислення, концептуальні здібності, методичний підхід до розв'язання проблем, комунікативні вміння, знання іноземних мов, вміння ефективно працювати в команді, креативність, гнучкість, здатність до мотивованої праці, продуктивність, пунктуальність, критичне мислення, організаторські здібності, професійна відповідальність, незалежність та ініціативність, професійна етика, вміння витримувати фізичні навантаження, готовність до виваженого розв'язання проблем та прийняття рішень тощо [9, с. 70].

Щодо визначення поняття професійної компетентності держслужбовців у центрі зайнятості, досить стандартним є підхід А.Б. Земби, який подано через парадигму «знання – уміння – навички». Поза інтеграції цих трьох базових елементів А.Б. Земба вказує ще й на такі елементи, як готовність та здатність успішно здійснювати професійну діяльність. На думку дослідниці, ознакою професійної компетентності державних службовців вважається не лише наявність знань і досвіду, але й уміння їх використовувати у процесі реалізації своїх посадових обов'язків. Також авторкою запропоновано структуру професійної компетентності держслужбовців, а саме такі компоненти професійної компетентності: емоційно-регулятивний, поведін-

ково-діяльнісний, комунікативний, соціально-психологічний (міжособистісно-формальний та міжособистісно-неформальний) і спеціально-професійний [3, с. 13–14].

Ми вважаємо, що професійна компетентність є особистісним новоутворенням особистості студента, що структурно складається з компонентів, які, у свою чергу, вміщують складові, що у своїй сукупності визначають певну психологічну категорію, яка так чи інакше детермінує становлення професійної компетентності фахівця. Отже, професійна компетентність юриста складається із таких компонентів: 1) мотиваційно-цільового; 2) когнітивного; 3) соціального; 4) аксіологічного; 5) аутопсихологічного.

Охарактеризуємо кожен компонент більш детально. Отже, **мотиваційно-цільовий компонент** включає:

- мотивацію виконання юридичної діяльності;
- мотивацію досягнення успіху;
- здатність ставити цілі власної діяльності та їх досягати;
- професійне самовизначення, що є критерієм здійснення успішної професійної діяльності;
- професійну спрямованість як психологічну орієнтацію студента на професійну діяльність, що включає змістову та мотиваційну сторони;
- професійну готовність як стан студента, який характеризується науково-теоретичною, психологічною, юридичною, фізичною готовністю тощо.

Наступним компонентом професійної компетентності юриста є **когнітивний компонент**, який передбачає сформованість у фахівця знань, умінь та навичок, професійно значущого досвіду тощо, а також висвітлює розвиток здатності спеціаліста до використання цих знань, умінь та навичок, фреймів професійно значущого досвіду на практиці. Когнітивний компонент вміщує як загальнопрофесійні знання, вміння й навички, якими має володіти кожен фахівець, не обов'язково юридичної сфери діяльності, так і спеціальні знання, вміння й навички, притаманні спеціалістам юридичної сфери діяльності. Отже, до загальнопрофесійних компетенцій відносимо:

- достатній рівень загальнопрофесійних знань;
- здатність аналізувати набуті знання, вміти самостійно здобувати нові знання, використовувати їх у своїй практичній діяльності;
- здатність розмірковувати над своїми діями і орієнтуватися на набуту інформацію під час прийняття виваженого рішення;

- уміння застосовувати добре відомий метод у змінених та екстремальних соціальних умовах;
- уміння знаходити більш дотичний до даної професійної ситуації метод розв’язання проблеми;
- уміння здійснювати професійну діяльність в умовах вибору і прийняття альтернативних рішень;
- уміння спростовувати хибне рішення, вміння ставити під сумнів свої дії та вчинки інших;
- здатність обирати більш раціональні стратегії виконання діяльності та розв’язання професійних задач;
- здатність до прогнозування шляхів розв’язання проблем та задач;
- критичність мислення;
- інтелектуальність;
- здатність до ампліфікації та генералізації знань і легкість експлікації їх на практиці.

Спеціальні знання, вміння та навички юриста:

- *юрист має знати:* види правопорушень та вимоги щодо юридичної відповідальності; поняття і склад адміністративного правопорушення, порядок залучення до адміністративної відповідальності та види адміністративних покарань; поняття і склад злочину, підстави притягнення до кримінальної відповідальності; порядок укладання цивільно-правових договорів, вимоги щодо їх змісту, види договорів, принципи виконання цивільно-правового договору; форми захисту прав громадян та юридичних осіб; види і порядок цивільного судочинства, основні етапи цивільного процесу; трудові права і обов’язки працівників і роботодавців, види трудових договорів, зміст трудової дисципліни, порядок розв’язання трудових спорів; вивчає виробництво; основні правила професійної етики та прийоми ділового спілкування в колективі; систему документального забезпечення управління; основи бізнес-планування;
- *юрист має вміти:* працювати з нормативно-правовими актами та іншими інформаційними джерелами; застосовувати їх у професійній діяльності; застосовувати на практиці норми різних галузей права; оперувати юридичними поняттями і категоріями; складати різні види цивільно-процесуальних та кримінально-процесуальних документів; аналізувати і готувати пропозиції щодо вдосконалення правової діяльності установ, підприємств, організацій;

складати організаційно-розпорядчі документи; складати і оформляти претензійно-позовну документацію; здійснювати обробку вхідних, внутрішніх та вихідних документів, контроль за їхнім виконанням; оформляти документи для передачі в архів організації; реалізувати права й обов'язки юриста, слідчого, помічника прокурора, дізнавача, судового пристава і т.д. в конкретних умовах професійної діяльності; використовувати комп'ютерну техніку в режимі користувача.

Наступним компонентом професійної компетентності юриста є **соціальний**. До даного компонента належать комунікативна компетентність, емоційно-експресивні особливості особистості та моторно-вольові якості фахівця.

І, нарешті, наступним компонентом професійної компетентності юриста є **аутопсихологічний**. Базовими підструктурними елементами даного компонента є професійне самовизначення та самоактуалізація юриста, які в загальному вигляді можуть бути описані як тривалий процес розвитку ставлення людини до своєї професії і до самого себе як (потенційного або реального) суб'єкта професійної діяльності або професіонала.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, проблема професійної компетентності в психології розглядається у поєднанні з проблемами становлення готовності особистості до виконання професійної діяльності, формування соціалізації фахівця, набуття спеціалістами базових і спеціальних компетенцій, особистісного та професійного зростання тощо.

Професійна компетентність – це складне, системне явище, що включає в себе знання, вміння, навички, професійно значущі якості особистості фахівця, що забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків; це – підготовленість працівника до виконання професійних функцій, пов'язаних зі спеціалізацією. Професійна компетентність як складне системне явище складається з компонентів: мотиваційного, змістового, процесуально-операційного, діяльнісно-процесуального, функціонально-особистісного та інших.

Становлення професійної компетентності передбачає активну й усвідомлену трансформацію наявних особистісних характеристик відповідно до особливостей обраної професії. При цьому, професійне становлення особистості являє собою процес структурно-динамічного розвитку суб'єкта, в ході якого формуються і розвиваються професійно важливі якості особистості, адекватні

форми її професійної активності, які відповідають соціальним і професійним вимогам та настановленням індивіда. Фундаментальною умовою становлення професійної компетентності фахівця є необхідність змін, перетворення свого внутрішнього світу і пошук нових можливостей самореалізації в професійному плані, тобто, підвищення свого рівня професійної компетентності.

У наступних наших публікаціях опишемо критерії сформованості професійної компетентності майбутніх юристів, а також наведемо результати емпіричного дослідження щодо розвитку підструктурних елементів мотиваційно-цільового, когнітивного, соціального, аксіологічного та аутопсихологічного компонентів професійної компетентності студентів юридичних факультетів.

Список використаних джерел

1. Гринько З.И. Теоретические аспекты формирования профессиональной компетентности бортпроводников [Текст] / Зоя Ивановна Гринько // Проблемы педагогического образования : Сб. научных трудов / [под ред. В.А.Сластёнина, Е.А.Левановой]. – М. : МПГУ, 2007. – Вып. 29. – С. 93–94.
2. Дубровина О.И. Становление компетентности специалиста в условиях образовательного учреждения [Текст] / Ольга Ивановна Дубровина // Тенденции, проблемы и перспективы образования в условиях модернизации : Материалы межрегиональной научно-практической конференции. – Тюмень : ТОГИРРО, 2003. – С. 128–129. – [0,2 п.л.].
3. Земба А.Б. Особистісна вимогливість як чинник професійної компетентності (на матеріалі держслужбовців центрів зайнятості) : Автореф. дис. ... канд. психолог. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Алла Богданівна Земба. – Луцьк, 2010. – 20 с.
4. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения [Текст] / Нина Васильевна Кузьмина. – СПб., 1993. – 98 с.
5. Мычко Е.И. Практико-ориентированная технология как средство воздействия в процессе профессиональной подготовки [Текст] / Елена Иосифовна Мычко // Проблемы педагогического образования. Сборник научных статей. – Выпуск 8. – М. : МПГУ, 2001. – С. 32–35.
6. Недбаев Д.Н. Структура профессиональной компетентности менеджера образования [Текст] / Денис Николаевич Недбаев // Психологические практики в российском образовании. Субъекты психологической практики обра-

- зования и их профессиональная подготовка : Материалы Международной научно-практической конференции III Национальной научно-практической конференции / [под. ред. С.В.Недбаевой]. – Армавир : РИЦ АГПУ, 2007. – С. 231–234.
7. Неижмак В.В. Образовательный процесс в вузе в контексте компетентностного подхода [Текст] / Владимир Вячеславович Неижмак // Сборник научных трудов УФВУС. – Ульяновск : УФВУС, 2004. – С. 122–124.
  8. Никифоров А.Р. Развитие профессиональной компетентности субъектов политики [Текст] : Дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Анатолий Рудольфович Никифоров. – М., 2008. – 194 с.
  9. Отрощенко Н.Л. До питання соціально-професійної орієнтації в умовах сталого розвитку людської цивілізації : [Електронний ресурс] / Наталія Леонідівна Отрощенко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2014. – № 5 (1). – С. 68–74.
  10. Протасов А.Н. Формирование профессиональной компетентности будущих офицеров [Текст] / Алексей Николаевич Протасов // Актуальные проблемы социально-экономических наук. – Ч. 2 : Межвуз. сб. научн. ст. ПО АВН. – Вольск : ВВВУТ (ВИ), 2007. – С. 114–119 [0,3 п.л.].

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Grin'ko Z.I. Teoreticheskie aspekty formirovaniya professional'noj kompetentnosti bortprovodnikov [Tekst] / Zoya Ivanovna Grin'ko // Problemy pedagogicheskogo obrazovaniya : Sb. nauchnykh trudov / [pod red. V.A.Slasyonina, E.A.Levanovoj]. – М. : MPGU, 2007. – Вып. 29. – С. 93–94.
2. Dubrovina O.I. Stanovlenie kompetentnosti specialista v usloviyax obrazovatel'nogo uchrezhdeniya [Tekst] / Ol'ga Ivanovna Dubrovina // Tendencii, problemy i perspektivy obrazovaniya v usloviyax modernizacii : Materialy mezhtselebovskoy nauchno-prakticheskoy konferencii. – Tyumen' : TOGIRRO, 2003. – С. 128–129. – [0,2 п.л.].
3. Zemba A.B. Osobystisna vymohlyvist' jak chynnyk profesijnoji kompetentnosti (na materiali derzsluzhbovciv centriv zajniatosti) : Avtoref. dys. ... kand. psycholog. nauk : spec. 19.00.01 «Zahalna psihologhija, istorija psihologhiji» / Alla Bohdanivna Zemba. – Lučk, 2010. – 20 s.

4. Kuz'mina N.V. Professionalizm lichnosti prepodavatelya i mastera proizvodstvennogo obucheniya [Tekst] / Nina Vasil'evna Kuz'mina. – SPb., 1993. – 98 s.
5. Mychko E.I. Praktiko-orientirovannaya texnologiya kak sredstvo vozdejstviya v processe professional'noj podgotovki [Tekst]/ Elena Iosifovna Mychko // Problemy pedagogicheskogo obrazovaniya. Sbornik nauchnyx statej. – Vypusk 8. – M. : MPG, 2001. – S. 32–35.
6. Nedbaev D.N. Struktura professional'noj kompetentnosti menedzhera obrazovaniya [Tekst] / Denis Nikolaevich Nedbaev // Psixologicheskie praktiki v rossijskom obrazovanii. Sub»ekty psixologicheskoy praktiki obrazovaniya i ix professional'naya podgotovka : Materialy Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii III Nacional'noj nauchno-prakticheskoy konferencii / [pod. red. S.V.Nedbaevoj]. – Armavir : RIC AGPU, 2007. – S. 231–234.
7. Neizhmak V.V. Obrazovatel'nyj process v vuze v kontekste kompetentnostnogopodxoda [Tekst]/ Vladimir Vyacheslavovich Neizhmak // Sbornik nauchnyx trudov UFVUS. – Ul'yanovsk : UFVUS, 2004. – S. 122–124.
8. Nikiforov A.R. Razvitie professional'noj kompetentnosti sub»ektov politiki [Tekst] : Dis. ... kand. psixol. nauk : 19.00.13 / Anatolij Rudol'fovich Nikiforov. – M., 2008. – 194 s.
9. Otroščenko N.L. Do pytannia social'no-profesijnoji orijentaciji v umovach staloho rozvytku liud'skoji cyvilizaciji : [Elektronnyj resurs] / Natalija Leonidivna Otroščenko // Visnyk Luhanskoho nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Ševčenko. Pedahohični nauky. – 2014. – № 5 (1). – S. 68–74.
10. Protasov A.N. Formirovanie professional'noj kompetentnosti budushhix oficerov [Tekst] / Aleksej Nikolaevich Protasov // Aktual'nye problemy social'no-e'konomicheskix nauk. – Ch. 2 : Mezhvuz. sb. nauchn. st. PO AVN. – Vol'sk : VVVUT (VI), 2007. – S. 114–119 [0,3 p.l.].

I.V. Ivashkevych. A functional approach to the content and the structure of the professional competence of future lawyers. The article deals with the problem of structural components of the professional competence of specialists in different areas of the professional activity in the functional paradigm of psychological approaches. The definition of the professional competence of a specialist of professional legal activity was proposed. The structure of the professional competence of future lawyers was disclosed. It was indicated that the lawyer's professional competence consisted of the

following components: 1) a motivational target component; 2) a cognitive component; 3) a social component; 4) axiological component; 5) auto-psychological component.

The author of the article describes the structure of a motivational target component of the professional competence of a specialist of legal scope, which includes: a motivation to perform legal activities; a motivation to succeed; the ability to set goals and to achieve them; professional self-determination, which is the criterion for successful realization of the professional activity; professional orientation as a psychological orientation of students performing professional activities, including contextual and motivational sides; professional readiness of students as a condition characterized by scientific, theoretical, psychological, legal and also by physical readiness.

It was determined that a cognitive component of the professional competence of a specialist of legal sphere of the activity involved the development of knowledge, abilities and skills of the person, significant professional experience, and also highlighted the development of the ability to use these knowledge and skills, frames of the professional experience in practice.

It was noted that the structure of social component of the professional competence of the lawyer consisted of communicative competence, emotional and expressive peculiarities of the person and the characteristics of motor-volitional sphere of a specialist. In the article it was determined that basic substructural elements of auto-psychological component of the professional competence of the lawyer were: a professional self-determination and self-actualization of a lawyer, which in general could be described as a long process of person's attitude to his/her profession and to himself/herself as a (potential or real) subject of the professional activity or professionalism in a whole.

Key words: the professional competence, a motivational target component, a cognitive component, a social component, axiological component, auto-psychological component.

Received January 09, 2016

Revised January 22, 2016

Accepted February 17, 2016